

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ ЧЕРВЕНИЯ ШНУР

Превод от английски: [Неизвестен], —

chitanka.info

Беше леденостудено утро през зимата на 1897 година. Събудих се от това, че някой разтърсваше рамото ми. Отворих очи. Беше Холмс. Пламъкът на свещта осветяваше развълнуваното му лице. Един поглед ми беше достатъчен, за да разбера, че се намираме пред ново приключение.

— Ставайте, Уотсън — извика той. — Обличайте се бързо и да вървим.

След десет минути двамата седяхме във фойтона, който гърмеше из безмълвните улици към гара Чаринг Крос. Бледата светлина на зимното разсъмване затрептя и ние смътно различавахме фигурите на подранилите работници, които минаваха покрай нас като неясни силуети в опаловата лондонска мъгла. Холмс седеше смълчан, сгушен в голямата си шуба. Аз също мълчах, тъй като въздухът беше много студен, а и поради бързото излизане не бях се разсънил напълно. Едва когато изпихме горещия чай на гарата и седнахме в кентския влак, ние се бяхме позатопили дотолкова, че Холмс можеше да говори, а аз да слушам. Той извади от джоба си една бележка и я прочете на глас:

„Ейби Грейндж, Кент, 3 часа 30 минути.

Драги господин Холмс, бих ви бил безкрайно благодарен, ако ми помогнете веднага за нещо, което според мен е много любопитно. Тъкмо работа за вас е. Като изключим освобождаването на дамата, ще се погрижа всичко да остане точно така, както го заварих аз, но, моля, не губете нито секунда, защото е трудно да се остави там господин Юстас.

Ваш Хопкинс“

— Хопкинс ме е викал седем пъти и винаги с пълно основание — каза Холмс. — Мисля, че всички негови дела са попаднали в нашата сбирка. Трябва да призная, Уотсън, че имате избирателна способност, качество, което изкупва много от това, което не ми харесва във вашите повести. Вие имате нещастната привычка да гледате на всичко като на случка, а не като на научно упражнение. Вие леко се докосвате до безкрайно деликатната и крехка дейност на ума, а се спирате подробно

само на любопитните приключения. Тези неща могат да вълнуват читателя, но никога — изследователя.

— А защо вие сам не седнете да пишете? — запитах аз със съжаление.

— Ще пиша, драги Уотсън, ще пиша. Засега, както знаете, съм много зает, но мисля да посветя залеза на живота си за съставяне на едно ръководство, в което ще опиша цялото изкуство на детективския труд. Предстоящата ни работа очевидно има за предмет убийство.

— Значи, вие мислите, че този господин Юстас е мъртъв?

— Мисля. Писмото на Хопкинс изразява вълнение, а той не е от хората, които се поддават на чувства. Аз мисля, че е упражнено насилие и че тялото е оставено до нашето пристигане. Ако беше просто самоубийство, той не би ме потърсил. Що се отнася до дамата, очевидно тя е присъствала по време на трагедията. Ние се пренасяме във висшия свят, Уотсън: дебелият хартия, монограмът Ю.Б., гербът, живописният адрес. Мисля, че Хопкинс не ще се посрами и че ни очаква интересно утро. Престъплението е станало преди полунощ.

— Откъде знаете това?

— По разписанието на влаковете и по времето. Трябвало е да се обърнат към местната полиция, оттам до Скотланд Ярд, Хопкинс е трябвало да отиде там и да изпрати бележката за мен. През това време е минала по-голямата част от нощта. Но ето ни на Чизълхърстката гара и скоро всичките ни съмнения ще се изяснят.

След като изминахме две мили по тясната селска пътека, пристигнахме до вратата на градината. Отвори ни стар слуга, чието измъчено лице носеше следи от дълбоко вълнение. Пътеката минаваше през великолепна градина между два реда стари брястове и завършваше до голяма къща с колони и фасада в гръцки стил.

Средната част на постройката бе покрита с бръшлян; очевидно тя беше много стара, но големите прозорци сочеха, че са ставали подобрения, а едното крило изглеждаше съвсем ново. На вратата ни посрещна младото и бодро лице на инспектор Стенли Хопкинс.

— Много съм доволен, че дойдохте, господин Холмс. И вие също, доктор Уотсън. Наистина, ако би трябвало да почвам отначало, не бих ви безпокоил, защото откакто дамата дойде на себе си, тя даде такива ясни показания, че за нас остава твърде малко работа. Спомняте ли си левтъмските крадци?

— Тримата Рендъл ли?

— Именно — бащата и двамата синове. Това е тяхна работа. Не се и съмнявам. Преди две седмици те са били в Сайдънхем, видели са ги и оттам имаме описание на външността им. Смело е да се предполага, че толкова скоро ще се решат на второ убийство, но те са го извършили — в това не може да има съмнение и този път работата мирише на бесилка.

— Значи господин Юстас е мъртъв?

— Да. Смазали са му главата с ръжена от камината.

— Господин Юстас Бракънстол, както ми каза коларят.

— Да, един от най-богатите хора в Кент. Госпожа Бракънстол е в будоара си. Бедната, какъв ужас е преживяла! Отначало, като я видях, беше полумъртва. Мисля, че е по-добре да се видите с нея и да чуете разказа ѝ за станалото. После ще разгледаме трапезарията.

Лейди Бракънстол в никакъв случай не можеше да се нарече обикновена жена. Рядко ми се е случвало да видя такава стройна, женствена снага и толкова красиво лице. Тя беше със златисти коси, гълъбовосиви очи, а цветът на лицето ѝ се отличаваше с безспорно качество, присъщо на такъв род блондинки. Изразът ѝ беше измъчен от преживяното. Тя страдаше не само душевно, но и физически, защото над дясното ѝ око имаше безобразна синя подутина, която нейната прислужница, висока и строга жена, усърдно мокреше с оцет и вода. Дамата лежеше обезсилена на кушетката, но бързият ѝ и внимателен поглед, насочен към нас, когато влязохме, както и бдителният израз на лицето ѝ доказваха, че преживеният ужас не беше повлиял нито на умствените ѝ способности, нито на самообладанието. Беше облечена в широка сива роба, обшита със сребро, а върху нея носеше обикновена черна дреха.

— Аз ви разказах всичко, което стана, господин Хопкинс — рече тя с уморен глас. — Нима не можете да го повторите вместо мен? Ако намирате обаче за нужно, аз ще разкажа и на тези господа това, което се случи. Бяхте ли вече в трапезарията?

— Аз считам, че трябва да изслушам първо вас.

— Ще ви бъда благодарна, когато всичко това свърши. Ужасно е, като си помисля, че той все още лежи там.

Тя потръпна и за миг закри лицето си с ръце. При това движение широките ръкави на робата се смъкнаха и откриха ръката ѝ до лакътя.

Холмс забеляза:

— Вие имате и други рани, госпожо. Какво е това?

Върху бялата гладка ръка личаха две яркочервени петна. Тя бързо ги покри с ръкава си.

— Това няма отношение към станалото през изминалата нощ. Седнете, моля, и аз ще ви разкажа всичко. Аз съм съпруга на господин Юстас Бракънстол. Омъжена съм от една година. Мисля, че е безполезно да скривам, че съпружеското ни щастие не беше за завиждане. Боя се, че всичките ни съседи ще ви кажат това, независимо от моите твърдения. Донякъде може би съм виновна и аз. Бях възпитана в по-свободната и по-малко условна среда на Южна Австралия. Този английски начин на живот с неговото благоприличие и строгост не ми допадат. Но главната причина се състои в очевидния за всички факт — господин Юстас беше закоравял пияница. Неприятно би било да се преживее даже и час с такъв човек. Можете ли да си представите какво значи това за жена, която уважава себе си, да бъде свързана навеки с него? Твърди се, че да се запазва такъв брак е кощунство, престъпление, низост. Разберете, че тези ваши чудовищни закони ще навлекат проклятие за страната. Небето не ще изтърпи това да продължава вечно.

Тя се изправи, бузите ѝ пламтяха, а очите ѝ стреляха искри изпод страшното петно на веждата. Но силната, ласкава ръка на прислужницата отново положи главата ѝ на възглавницата, а спонтанният гняв се прероди в страстен плач. След това тя заговори отново:

— Ще ви разкажа това, което се случи миналата нощ. Вие може би знаете, че цялата прислуга спи в новото крило. В тази част, в която сме сега, се намират нашите стаи, кухнята е отзад, а спалнята ни е горе. Прислужницата ми Тереза спи над моята стая. Тук не ношува никой друг и нито един звук не може да достигне до спящите в другото крило. Всичко това трябва да е било добре известно на крадците, иначе не биха постъпили така. Господин Юстас се прибра в стаята си в десет и половина. Прислугата беше вече се разпръснала по стаите си. Само моята прислужница очакваше в стаята си горе дали няма да я извикам за нещо. Аз четох до дванадесет часа. После обиколих стаите, за да видя дали всичко е наред, преди да се кача горе. Имах обичай да върша това сама, защото невинаги можеше да се осланям на господин Юстас.

Проверих кухнята, оръжейната, билиардната, гостната и най-последно трапезарията. Като приближих до прозореца, пред който се спуска дебела завеса, аз изведнъж усетих, че духа и разбрах, че той е отворен. Дръпнах пердето и онемах. Намерих се лице в лице с широкоплещест човек, който току-що беше влязъл в стаята. Прозорецът е френски, следователно може да бъде приет и за врата, от която се излиза на полянката. Държах в ръката си свещ, при светлината на която видях зад първия човек още двама други, които също се готвеха да влязат през прозореца. Отдръпнах се още крачка, но в същия миг бях нападната. Отначало нападателят ме хвана за огърлицата, а после за гърлото. Отворих уста, за да извикам, но той ме удари много силно с ръка над окото и аз паднах. Сигурно съм била няколко минути в безсъзнание, защото щом дойдох на себе си, разбрах, че те са скъсали шнура от звънеца и са ме вързали здраво с него за дъбовото канапе, което стои на ъгъла до масата за хранене. Бях така здраво стегната, че не можех да помръдна, а кърпата в устата ми не ми позволяваше да издам нито звук. Тъкмо в този момент в стаята влезе нещастният ми мъж. Очевидно той беше чул някакви съмнителни звуци и се яви подготвен за нещо непредвидено. Той беше по риза и панталони и държеше в ръка обичайния си бастун. Мъжът ми се нахвърли върху единия от разбойниците, но другият, по-старият, се наведе, взе от камината ръжена и му нанесе страхотен удар. Той падна, без да издаде звук, и повече не мръдна. Отново ми стана зле и сигурно съм била няколко минути в безсъзнание. Когато дойдох на себе си, видях, че те са събрали сребърните съдове от бюфета и са отворили бутилка с вино. Всеки от тях държеше по чаша в ръка. Споменах ли ви, че единият от тях беше по-възрастен, имаше брада, а останалите двама бяха млади момчета? Те биха могли да бъдат баща с двамата си синове. Разговаряха шепнешком. След това приближиха до мен и като се убедиха, че съм здраво завързана, излязоха, като притвориха прозореца. След около четвърт час успях да изплюя кърпата. Започнах да викам. Първа на помощ притича прислужницата ми Тереза. Скоро и останалата прислуга беше вдигната. Известихме местната полиция, която се обърна за помощ към Лондон. Ето, господа, това е всичко, което мога да ви кажа, и се надявам, че повече няма да ми се налага да повтарям тази страшна история.

— Имате ли някакви въпроси, господин Холмс? — запита Хопкинс?

— Няма да изчерпвам повече търпението на госпожа Бракънстол, нито ще ѝ отнемам времето — отговори Холмс. — Бих искал обаче, преди да отидем в трапезарията, да чуя какво знаете вие — обърна се той към прислужницата.

— Аз видях тези хора много преди да вляза в къщата — отговори тя. — Седях си до прозореца в стаята и на лунната светлина забелязах трима мъже, които стояха пред вратата, но не помислих нищо лошо. Едва след час или повече дочух виковете на господарката, изтичах бързо долу и я видях, бедната, тъкмо така, както тя ви разказа, а господин Юстас беше на пода, потънал в кръв. Това би било достатъчно да лиши от разсъдък жената, завързана там, но Мери Фрейзър от Аделаида всякога е била въоръжена с мъжество. Лейди Бракънстол от Ейби Грейндж не е изменила характера си. Мисля, че достатъчно я разпитвахте, господа, защото сега тя ще отиде в спалнята си със своята Тереза, за да си почине, от което има голяма нужда.

С майчинска нежност сухата жена прихвана господарката си и я изведе от стаята.

— Тя е работила при лейди Бракънстол през целия си живот — поясни Хопкинс. — Била е нейна дойка и е пристигнала заедно с нея от Австралия преди осемнадесет месеца. Казва се Тереза Райт. Рядко ще срещнете такава жена. Заповядайте през тази врата, господин Холмс.

От лицето на Холмс бе изчезнал изразът на любопитство. От опит знаей, че щом изчезне неизвестното, изчезва и цялата прелест от работата. Оставаше да се задържат престъпниците, но това не беше работа за моя другар. В погледа му прочетох такава досада, каквато би изпитал професорът по медицина, повикан да лекува обикновен мазол. Но гледката в трапезарията на Ейби Грейндж беше все пак необикновена, така че по лицето му отново заигра изразът на любопитство и участие в играта.

Това беше голяма стая с висок дъбов таван. Стените също бяха дъбови, украсени изящно с еленови рога и старинни оръжия. В най-отдалечения от вратата край се намираще френският прозорец, за който вече ни бе разправила младата лейди. През трите по-малки прозореца от дясната страна на стаята влизаше оскъдната зимна

светлина. Отляво имаше дълбока камина, с дебела дъбова дъска отгоре. До камината седеше тежкото дъбово канапе с облегалки.

Когато дамата е била освободена, шнурът е бил махнат, но възлите още стояха неразвързани. На тези подробности едва по-късно обърнахме внимание, защото в тази минута всичките ни мисли бяха изцяло погълнати от страшната гледка на убития, прострян върху тигровата кожа до камината.

Това беше тяло на висок, строен четиридесетгодишен мъж. Той лежеше по гръб, с лице, обърнато нагоре, и с блеснали зъби над къса черна брада. Двете му стиснати в пестници ръце бяха отметнати над главата му и до тях лежеше тежкият дрянов бастун. Чертите на иначе красивото му лице бяха застинали в някакъв трепет на отмъстителна омраза. Явно той е бил в леглото, когато е дочул шумовете, защото беше облечен с извезана пижама, а от крачолите се подаваха голи нозе. Главата му беше страшно смазана. Големият ръжен, с който е бил нанесен ударът, беше изкривен. Холмс внимателно го разгледа, а после се наведе и дълго изследва раната на главата.

— Силен човек трябва да е старият Рендъл — забеляза Холмс.

— Да — рече Хопкинс. — Според сведенията, които имам, той е силен и жесток негодник.

— Няма да ви е трудно да го заловите, предполагам.

— Според нашите сведения той бе заминал за Америка. Сега, когато знаем, че шайката е тук, не виждам по какъв начин би могла да ни се изплъзне. Съобщихме вече до всички пристанища, тази вечер ще бъде обявена и наградата за тяхното залавяне. Мен ме учудва неразумният им начин на действие. Те не могат да не предположат, че дамата ще съобщи техните външни белези.

— Вие сте абсолютно прав. Те би трябвало да накарат да замълчи навеки и лейди Бракънстол.

— Може би не са забелязали, че тя по някое време се е свестила — отбелязах аз.

— Много е възможно. След като са видели, че е изпаднала в безсъзнание, сигурно са решили да не я убиват. А какво мислите за този нещастен благородник, Хопкинс? Мисля, че аз съм слушал за някои негови чудатости.

— Когато биваше трезвен, той беше отличен човек. Същински дявол ставаше, когато беше пиян или по-точно полупиян. До крайност

той не стигаше никога. В такива случаи изглеждаше, че дяволът го е обсебил, и тогава биваше способен на всичко. Независимо от богатството си и титлата, той едва не попадна два-три пъти в нашите ръце. С големи трудности беше потулен един скандал, предизвикан от това, че беше полял с газ едно куче и го бе запалил. При това кучето беше на госпожата. След известно време пък беше хвърлил каната в лицето на прислужницата Тереза Райт. Нека да си го кажем, в къщата ще бъде по-добре без него. Какво разглеждате там?

Холмс, на колене, разглеждаше много внимателно червения шнур и възлите, от които беше освободена преди известно време лейди Бракънстол. После спря вниманието си на изтрития край на шнур, където се беше скъсал при дърпането.

— Когато този шнур е бил скъсан, звънецът сигурно е звънял силно в кухнята — отбеляза Холмс.

— Никой не би могъл да го чуе. Кухнята е в най-отдалечения край на сградата.

— А по какъв начин крадецът е могъл да знае, че никой няма да чуе звънеца? Нима не е лекомислено от негова страна?

— Ето, господин Холмс. Вие поставяте този въпрос, който аз си задавах няколко пъти вече. Няма съмнение, че крадецът е познавал добре къщата и нейните обичаи. Той прекрасно е знаел, че цялата прислуга спи, независимо от ранния час, и че никой няма да може да чуе звънеца в кухнята. Следователно той би трябвало да се е сговорил с някой от слугите. Това е очевидно. От друга страна, всеки от осемте слуги е безгранично предан на господарите си.

— Ако всичко това е така — каза Холмс, — подозрението пада върху прислужницата. Това би значело да се допусне, че тя е изменила на господарката си, на която тази жена съвсем очевидно е много предана. Но това са все второстепенни неща и когато заловите Рендъл, няма да бъде трудно да установите съучастника му. Разказът на госпожата във всички случаи напълно се потвърждава (ако той има нужда от потвърждение) от всяка подробност, която виждаме тука.

Холмс приближи до прозореца и го отвори.

— Тук няма никакви следи, но почвата е толкова твърда, та би било чудно да се очаква да намерим какъвто и да е отпечатък. Виждам, че свещите на камината са горели.

— Да, при тяхната светлина и при светлината на свещта на госпожата крадците са търсили плячката.

— Какво е откраднато?

— Малко нещо, около половин дузина сребърни предмети от бюфета. Лейди Бракънстол предполага, че те са били много смутени от смъртта на Юстас и затова не са могли да ограбят къщата така, както сигурно са били замислили.

— Без съмнение това е така. А в същото време се вижда, че те са пили вино.

— Вероятно за да се успокоят.

— Именно. Предполагам, че тези три чаши от бюфета не са местени?

— Не. Бутилката също стои така, както са я оставили.

Трите чаши стояха наблизко една до друга и бяха мокри от виното, а в едната от тях имаше утайка. До тях беше бутилката, една трета от съдържанието ѝ липсваше, а до бутилката лежеше дълга тапа, напоена с вино. Нейният вид и прахът, който покриваше бутилката, показваха, че престъпниците са се черпили не с просто вино.

Държанието на Холмс се измени. Равнодушният израз изчезна и в неговите дълбоки очи отново блесна живият лъч на вниманието. Той взе тапата и я разгледа с интерес.

— С какво са я извадили? — попита той.

Хопкинс посочи полуотвореното чекмедже. В него имаше няколко кърпи за маса и тирбушон.

— Госпожа Бракънстол спомена ли, че престъпниците са ползвали този тирбушон?

— Не. Сигурно си спомняте, че тя е била в безсъзнание, когато са отваряли бутилката.

— Точно така. От само себе си се разбира, че този тирбушон не е бил употребен. Бутилката е била отворена с джобен тирбушон от нож, не по-дълъг от половин дюйм. Ако разгледате горната част на тапата, ще забележите, че тирбушонът е мушкан три пъти и едва тогава е извадена тапата. Дългият тирбушон в чекмеджето би я промушил цялата и би я изтеглил наведнъж. Когато заловите крадеца, ще намерите у него такъв нож.

— Чудесно! — извика Хопкинс.

— Признавам обаче, че тези чаши будят в мен недоумение. Лейди Бракънстол твърди, че и тримата мъже са пили, нали?

— Да, тя добре помни това.

— Тогава няма какво повече да говорим. Съгласете се, Хопкинс, че тези три чаши предизвикват любопитство. Или вие не виждате нищо любопитно? Нека спрем дотук. Може би, когато човек придобие специални знания като мен, ще бъде склонен да търси по-сложното обяснение на нещата, когато по-простото лежи на пътя му. Това, което ми прави впечатление, би могло да бъде чиста случайност и за вас нещата очевидно са съвсем ясни. Все пак съобщете ми, когато задържите Рендъл или ако има нещо ново. Надявам се, че скоро ще мога да ви поздравя със сполучливото завършване. Да вървим, Уотсън. Мисля, че у нас ще можем да употребим времето си по-добре.

На връщане по израза на лицето долових, че Холмс размишлява над нещо. Имах чувството, че от време на време той се връща мислено в голямата трапезария на Ейби Грейндж, където се беше разиграла нощната трагедия. Внезапно, в минутата, когато влакът бавно потегляше от една гаричка, той, верен на внезапните си привички, скочи на перона и ме помъкна със себе си.

— Простете, приятелю — каза той, докато наблюдавахме последните вагони на нашия влак, изчезващи зад завоя. — Простете, че ще направим жертва за нещо, което може да излезе просто хрумване, но честна дума, Уотсън, аз просто не мога да оставя нещата в това положение. Целият ми инстинкт въстава против това. Тук всичко е лъжа... всичко е лъжа... готов съм да се закълна, че всичко е лъжа. А при това разказът на госпожата беше пълен, показанията на прислужницата достатъчно добре потвърдиха разказа, подробностите бяха доста точни. Какво имам против всичко това? Трите чаши — нищо повече. Да поседнем на тази пейка, Уотсън, и да почакаме, докато пристигне влакът от Чизълхърст. Позволете ми да изложа пред вас фактите. Моля ви, разделете се за миг с мисълта, че всичко разказано от госпожата и нейната прислужница е непременно вярно. Очарователната лейди не трябва да замъглява разсъдъка ни. Без съмнение в техните описания има подробности, които възбуждат подозрения. Тези нощни крадци преди две седмици са извършили кражба в Сайдънхем в значителен размер. Във вестниците бяха поместени съобщения за това, както и някои подробности за

външността им, и естествено, че всичко това би могъл да си припомни всеки, който би пожелал да съчини история. История, в която биха могли да участвуват въображаемите крадци. Съвсем нормално е, че след такава кражба разбойниците биха били доволни и спокойно биха се възползували от плодовете на опасното си начинание. Също така не подобава на нощни крадци да действат така рано вечерта. За тях е несвойствено да ударят дамата, за да я накарат да мълчи. Това е най-сигурният начин да я накарат да вика. Несвойствено за тях е да извършат убийство, тъй като тяхната численост им позволява спокойно да се справят с един човек. Малко вероятно е да се задоволят с незначителен грабеж пред възможността да задигнат много повече. И най-после, бих казал, този род разбойници не биха оставили недоизпита бутилката с такова хубаво вино. Е, кажете, Уотсън, кажете какво впечатление ви направи всичко, което казах?

— Поотделно всеки от тези факти е верен — казах аз. — Но защо дамата е била вързана за канапетото?

— Това, Уотсън, не ме учудва толкова. Ясно е, че е трябвало или да я убият, или да я поставят в невъзможност да съобщи веднага за тяхното бягство. Но във всеки случай мисля, че ви доказах, че в разказа на дамата има известна доза неистина. Като заключение на всичко се явяват и чашите.

— В какво се състои работата?

— Погледнете чашите от друг ъгъл.

— Представям си ги съвсем ясно.

— Дамата каза, че от тях са пили трима души. Мислите ли, че това е възможно?

— Защо не? Във всички чаши е имало вино.

— Наистина, но само в една чаша имаше утайка. Трябваше да забележите този факт. Какво ви говори той?

— Че чашата с утайката навярно е била напълнена последна.

— Съвсем не. Никак не е вероятно двете чаши да останат чисти, а в третата да има толкова много утайка. Тук са възможни само две версии. Едната от тях е, че след като е била напълнена втората чаша, бутилката е била разклатена и по този начин в третата чаша се е появила утайка. Но аз съм сигурен, че не това е причината, която ме смущава.

— Какво предполагате?

— Пили са само в две чаши, а в третата е прелян остатъкът от двете, за да остане впечатление, че в стаята е имало трима души. По този начин именно е останала утайката в третата чаша. Аз съм убеден в това. И ако приемем този незначителен факт за истина, изведнъж случаят от обикновен преминава в крайно необикновен, защото това значи, че лейди Бракънстол и нейната прислужница са ни излъгали нарочно, че не трябва да се вярва на ни една тяхна дума, че те имат важна причина да скрият истинския престъпник и че ние трябва сами, без тяхна помощ, да разкрием всичко. Ето, това е сега нашата задача. А ето, Уотсън, и чизълхърсткия влак.

Обитателите на Ейби Грейндж останаха силно учудени от факта, че се връщаме отново, но Холмс, след като разбра, че Хопкинс е заминал на доклад в управлението, влезе в трапезарията, заключи вратата и в продължение на два часа се отдаде на онова точно и грижливо изследване, което винаги съставяше здравата основа на блестящо построените му заключения. Аз седях в ъгъла като студент, любопитно следейки опитите на професора. Прозорецът, завесата, килимът, шнурът — всичко беше поред грижливо разгледано. Тялото на нещастния баронет беше прибрано, но всичко останало в стаята си беше в оня вид, както го бяхме оставили сутринта. За мое голямо учудване Холмс се покатери на дъската над камината. Високо над главата му висеше на няколко дюйма остатъкът от червения шнур, който бе вързан за кабела на звънеца. Почти като акробат, опирайки коляното си на дървения корниз на стената, той успя да се доближи и да разгледа скъсания край на шнура. Най-после скочи на пода с доволен вид.

— Всичко е наред, Уотсън — каза той. — Всичко е готово. Този случай ще остане забележителен в цялата ваша сбирка. Но, боже мой, едва не направих огромна грешка. Сега мисля, че като прибавих няколко липсващи звена, моята верига е вече готова.

— Мислите ли, че сте открили хората, които търсите?

— Човека, Уотсън, един човек. Само един, но страшен. Силен като звяр — доказателство е нанесеният от него удар, при който ръженът се е огънал. Висок е шест фута и три дюйма, подвижен като котка. Човек с ловки пръсти. Много съобразителен, защото целият разказ, който ние чухме, е съчинен от него. Да, Уотсън, ние

попаднахме върху творбата на бележита личност. И при все това той е оставил върху шнура следа, която ще ни доведе до него без съмнение.

— Каква е следата?

— Ако вие, Уотсън, дръпнете шнура на звънеца, къде бихте очаквали, че ще се скъса? Без съмнение там, където е завързан за кабела. Защо шнурът би се скъсал на разстояние три дюйма оттам, както това е станало в дадения случай?

— Защото на това място е протрит.

— Точно така. Краят, който ние сме в състояние да разгледаме, е протрит. Престъпникът е бил достатъчно умен, за да ни създаде тази илюзия с ножа си. Ако се качите на дъската над камината обаче, ще видите, че шнурът е просто отрязан, без да има и следа, че е бил протрит. Сега можем да възстановим това, което е станало. Човекът е имал нужда от връв. Той не е посмял да скъса шнура от страх, че звънецът ще предизвика тревога. Тогава какво е направил? Качил се е на дъската над камината и като не е могъл да достигне догоре, подпрял се е с коляното си на корниз. Вие можете да видите следата върху прашния корниз. Тогава е отрязал с нож шнура. Аз не достигнах с три дюйма края на отрязаното, от което заключавам, че той е най-малко с три дюйма по-висок от мен. Сега погледнете това петно на дъбовото канапе! Какво е това?

— Кръв.

— Несъмнено това е кръв. Този факт лишава от истинност целия разказ на госпожата. Ако тя е седяла на канапето по време на убийството, откъде се е появило това петно? Не, не, нея са я сложили на канапето, след като е бил убит мъжът й. Обзалагам се, че върху черната й дреха ще има съответното петно кръв. Още не сме стигнали Ватерло, Уотсън, това е нашето Маренго, защото цялата работа е започнала с поражение и завършва с победа. Сега бих искал да поговоря с дойката Тереза. Трябва да бъдем предпазливи, ако желаем да се доберем до нужните сведения.

Любопитна личност беше тази австралийска дойка. Мрачна, подозрителна, нелюбезна, тя мъчно се поддаде на уловките на Холмс. Моят другар употреби доста голямо изкуство, за да я предразположи. Все пак тя стана по-любезна. Изобщо не се мъчеше да скрие омразата си към покойния господар.

— Да, господине, истина е, че той хвърли върху ми каната. Пред мен той нагруби госпожата с ужасни думи. Аз му казах, че не би се осмелил да говори така, ако брат ѝ беше тук. Той можеше да хвърля върху мен каквото си поиска, но трябваше да остави на мира моето хубаво момиче. Винаги се отнасяше с нея жестоко, а тя бе много горда, за да се оплаква. Дори с мен тя не споделяше всичко, с което той я бе обидил. Тя не ми каза нищо за следите по ръката ѝ, които вие забелязахте тази сутрин, но аз добре зная, че това са следи от удари от дълга игла за шапка. И това го правеше този зъл демон, да ми прости небето, че говоря така за него сега, когато е мъртъв, но той беше истински демон. Отначало, когато се срещнахме с него, той беше образец на всичко добро. Това беше преди година и половина. Едва-що бяхме пристигнали в Лондон. Това беше първото ѝ пътуване. Никога не бе напускала своя дом. Той я превзе с името си, парите си и с измамните си лондонски обноски. Никоя жена не е плащала толкова скъпо за грешката си. Ние пристигнахме през юни, а това се случи през юли. Те се венчаха през януари миналата година. Сега тя отново е в будоара си и аз не се съмнявам, че ще се съгласи да ви приеме, но не искайте от нея твърде много, защото тя е изтърпяла повече, отколкото може да изтърпи човек от плът и кръв.

Лейди Бракънстол лежеше на същото канапе, но състоянието ѝ бе по-добро. Прислужницата влезе заедно с нас и отново се зае да мокри подутината над веждата на господарката.

— Надявам се, че не сте дошли, за да ме разпитвате отново — каза лейди Бракънстол.

— Не — отвърна кротко Холмс, — нямам никакво намерение да ви причинявам излишни неприятности, лейди Бракънстол. Всичко, което желая, е да ви облекча положението, защото съм убеден, че сте преживели много. Ако се отнесете към мен като към близък човек и ми се доверите, сигурен съм, че ще оправдая доверието ви.

— Какво искате от мен?

— Истината!

— Господин Холмс!

— Не, госпожо Бракънстол, съвсем безсмислено е. Вие може би сте чували за скромното име, с което се ползвам. Залагам всичко на карта, като твърдя, че целият ви разказ е пълна измислица.

Господарка и прислужница, и двете с побледнели лица, втренчиха в Холмс изплашени очи.

— Вие сте нагъл — извика Тереза. — Искате да кажете, че моята господарка ви лъже?

— Нищо ли няма да ми кажете?

— Аз казах всичко.

— Още малко помислете, госпожо. Няма ли да бъде по-добре за вас, ако сте искрена.

Красивото лице за миг изрази колебание. После, под влиянието на силен вътрешен импулс, то отново стана като маска.

— Аз ви казах всичко, което знам.

Холмс си взе шапката и повдигна рамене.

— Много жалко — каза той и без да добави нищо повече, напуснахме къщата.

В градината имаше езеро и моят другар се запъти към него. Водата беше замръзнала и в леда бе пробита неголяма дупка за единствения лебед. Холмс поразгледа краищата на дупката и продължи по-нататък към къщичката на пазача до вратата. Тук той написа кратка бележка за Стенли Хопкинс и я остави на вратаря.

— Може би съм улучил истината, но може и да не съм. Все пак ние сме длъжни да направим нещо за приятеля Хопкинс, дори само за да оправдаем повторното си идване — каза Холмс. — Не мисля да бъда с него откровен докрай. Следващата арена на нашите действия ще бъде параходната кантора на линията Аделаида — Саутхамптън, която, доколкото си спомням, се намира накрая на Пал Мал. Има и друга линия, която свързва Австралия с Англия, но ние ще се обърнем най-напред към главната компания.

Визитната картичка на Холмс предизвика бърза реакция и ние бяхме приети от директора, от когото получихме нужните сведения. През юни 1985 година само един параход на компанията е пристигнал в английското пристанище. Това е бил корабът „Гибралтарска скала“, най-големият и най-добрият от нейните параходи. Справката в списъка на пътниците показваше, че с него е пристигнала госпожица Фрейзър от Аделаида, заедно с прислужницата си. Същият параход сега е на път за Австралия, на юг от Суецкия канал. Старшият офицер, господин Джек Крокър, вече произведен капитан, сега приемал новия параход на компанията „Бас Рак“, който след два дни щял да отплува за

Саутхамптън. Той живее в Сайдънхем, но го очакват да дойде всеки момент, за да получи указания. Ако желаем, можем да го почакаме. Не, Холмс не желаше да го чака, но искаше да узнае колкото може повече относно това, с какво име се ползва и какъв е характерът му.

Разбрахме, че се ползва с добро име. Нито един офицер от флота не би могъл да се сравни с него. Що се касае до нрава му, когато изпълнявал длъжностите си, той бил безупречен. На сушата ставал горещ и раздражителен, но във всички случаи бил честен и добър. С тези сведения Холмс напусна компанията „Аделаида — Саутхамптън“. Оттук той се спря само пред Скотланд Ярд, но вместо да слезе от файтона, седеше в купето дълбоко замислен. Накрая отидохме в пощенската станция Чаринг Крос. Холмс изпрати телеграма, след което най-после се прибрахме на Бейкър стрийт.

— Аз не бих могъл да направя такова нещо, Уотсън — рече Холмс, когато влязохме в стаята. — Щом само се подпише заповедта за задържането му, нищо на света не би могло да го спаси. Два пъти в живота си аз почувствах, че с разкриването на престъпника съм причинил повече зло, отколкото той е причинил с престъплението си. Това ме научи да бъда предпазлив и съм хиляди пъти съгласен да си изиграя шега с английските закони, вместо със съвестта си.

Привечер при нас дойде приятелят ни Стенли Хопкинс. Нещата му не вървели добре.

— Мисля, че вие наистина сте магьосник, господин Холмс. Понякога ми се струва, че обладавате свръхестествени способности. Как успяхте да узнаете, че откраднатото сребро е на дъното на езерото?

— Аз не знаех това.

— Но вие ми писахте да разгледам езерото.

— Значи, намерихте среброто?

— Да.

— Много съм доволен, че съм ви помогнал.

— Но вие не сте ми помогнали. Нещата се забъркаха още повече. Що за крадци са тези, които крадат сребро, а после го хвърлят в близкото езеро?

— Това, разбира се, донякъде е своенравна постъпка. Мен просто ми мина през ума, че среброто би могло да бъде взето от хора, на които не е нужно, и те са сторили това само за да отвлекат

вниманието ни от нещо друго. В такъв случай естествено е те да желаят да се отърват от него колкото може по-бързо.

— Но защо подобна мисъл ви мина през ума?

— Просто помислих, че това е възможно. Когато са излизали през френския прозорец, те са видели най-напред езерото с малката съблазнителна дупка в леда. Би ли могло да се желае по-добро скривалище?

— Да, ето обяснението — извика Стенли Хопкинс. — Скривалището! Сега разбирам всичко! Било е още рано, по пътищата е имало хора и те са се уплашили, че ще ги видят със среброто. Пуснали са го в езерото, за да могат при пръв удобен случай да се върнат за него.

— Точно така. Вие попаднахте на чудесна мисъл. Съгласете се, че в края на краищата среброто е намерено.

— Да, господине. Всичко това е дело на вашия ум. Но признавам, че те чудесно ме объркаха.

— В какъв смисъл?

— Да, господин Холмс. Шайката на Рендъл е задържана тази сутрин в Ню Йорк.

— Боже мой, Хопкинс! Това, разбира се, противоречи на вашето предположение, че те са извършили снощното убийство в Кент.

— Зла съдба, господин Холмс, същинска зла съдба. Все пак, освен шайката на Рендъл, има и друга — пак от трима души. А може би има и трета, за която полицията не знае.

— Това е вярно, напълно е възможно. Нима си отивате?

— Да, господин Холмс. Няма да се успокоя, докато не доведе нещата докрай. Не бихте ли искали да ми помогнете с още някои факти?

— Аз ви дадох вече един.

— Кой именно?

— За отвличане на вниманието.

— Но защо, господин Холмс, защо?

— Това е именно въпросът. Аз ви препоръчвам тази мисъл. Може би този факт е свързан с нещо друго. Не искате ли да останете да хапнем?

След като се нахранихме и масата бе прибрана, Холмс отново заговори за случая. Той запали лулата си и протегна обутите си в

пантофи крака към веселия огън на камината. Изведнъж той погледна часовника.

— Очаквам по-нататъшния развой на събитията, Уотсън.

— Кога?

— Сега — след няколко минути. Вие си мислите вероятно, че постъпих зле със Стенли Хопкинс?

— Аз се доверявам на вашата разсъдливост, Холмс.

— Трогателен отговор, Уотсън. Гледайте на нещата по следния начин: това, което зная аз, е неофициално, а което знае той, е официално. Аз имам право да правя свои лични заключения, а той няма това право. Той е длъжен да съобщава всичко, иначе би изменил на дълга си. И така аз задържам в себе си това, което зная, докато не си изясня напълно станалото.

— Кога ще стане това?

— Сега. Ще бъдете зрител на последното действие от нашата бележита драма.

По стълбите се чу шум, вратата се отвори и в стаята влезе хубав човек, истинско лицетворение на мъжество. Беше висок, млад мъж със златисти мустаци, гълъбови очи, загорял от тропическото слънце и с гъвкава походка, която доказваше, че тази грамадна скала е толкова ловка, колкото и силна. Той затвори вратата и застана със стиснати юмруци. Дишаше тежко и явно желаше да потисне обзелото го вълнение.

— Седнете, капитан Крокър. Получихте ли телеграмата ми?

Посетителят се отпусна на канапето и гледаше въпросително ту мен, ту Холмс.

— Получих телеграмата ви и дойдох в определения от вас час. Разбрах, че сте били в кантората. Зная, че от вас не мога да избягам. Готов съм да изслушам най-лошото. Какво мислите да правите с мен? Ще ме задържите ли? Говорете! Вие не можете да седите тук и да си играете като котка с мишка.

— Дайте му цигара — каза Холмс. — Сложете я в устата си, капитан Крокър, и не позволявайте на нервите си да ви завладеят. Аз не бих седял тук и не бих пушил с вас, ако бях убеден, че сте обикновен престъпник. Бъдете сигурен в това. Ако сте откровен с мен, ние ще можем да ви помогнем. Ако се опитате да хитрувате, ще ви смачкам.

— Кажете, какво искате?

— Истината за всичко, което е станало миналата нощ в Ейби Грейндж. Истината, разбирате ли, без каквато и да е прибавка и без да скриете нищо. Аз зная толкова много, че ако се отклоните, макар и на един дюйм, ще изсвиря през прозореца с тази полицейска свирка и тогава работата ще се изплъзне завинаги от ръцете ми.

Морякът се замисли. След това той се удари по коляното с голямата си загоряла ръка.

— Ще рискувам! — извика той. — Вярвам, че сте човек, който държи на думата си, затова ще ви разкажа всичко. Но най-напред искам да знаете следното. Всичко, което се отнася до мен, аз го приемам и не се боя; бих повторил отново и бих се гордял с делото на ръцете си. Да бъде проклето това животно! Ако у него би имало толкова живота, колкото у котката, то и тогава аз бих ги отнел с ръцете си. Но работата е за Мери... Мери Фрейзър. Никога не ще я нарека с новото ѝ проклето име. Искам да знаете, че само за да предизвикам усмивка на нейното лице, аз бих дал живота си. Как бих могъл да постъпя иначе? Ще ви разкажа всичко, господа, а после ще ви запитам като мъже, можех ли да постъпя иначе. Трябва да се върна малко назад. На вас, изглежда, всичко ви е известно и навярно знаете, че когато се срещнах с нея, тя беше пътничка, а аз старши офицер на „Гибралтарска скала“. Още от първия миг, когато я видях, тя стана за мен единствената жена в света. По време на пътуването аз все повече и повече я обиквах и оттогава много пъти в мрака по време на нощната вахта падах на колене и целувах палубата на този параход, защото знаех, че нейната стъпка е минавала по нея. Тя се държеше с мен съвсем честно. Нямам право да се оплаквам. От нея виждах само приятелски обноски и другарство. Любовта беше само моя. Когато се разделяхме, тя беше свободна, но аз никога вече няма да бъда свободен. При следващото ми завръщане от път чух, че се е омъжила. И защо не? Името и имотът не биха отговаряли на никоя друга повече, отколкото на нея. Тя е родена за всичко хубаво и изящно. Не скърбях за това, че се е омъжила. Не съм чак толкова себелюбив. Бях доволен, че е намерила щастието си и че не е свързала съдбата си с моряк без нито едно пени. Ето как обичам Мери Фрейзър. Не мислех, че ще я видя някога. След последното плаване мен ме повишиха и понеже новият параход не беше още спуснат на вода, трябваше да престоя цял месец с

екипажа си в Сайдънхем. Веднъж, като се разхождах, срещнах на една пътечка Тереза Райт — нейната стара прислужница. Тя ми разказа за нея, за него, за всичко. Казвам ви, господа, че това едва не ме подлуди. Как смееше това пияно куче да вдигне ръка на тая, чиито обувки не беше достоен да целуне! Отново срещнах Тереза. После срещнах самата Мери, а след това се видяхме още веднъж. Тя не пожела да се среща повече с мен, но преди няколко дни ми съобщиха, че след седмица трябва да отплувам и аз реших, че ще се видя с нея за последен път, преди да тръгна. Тереза ми беше станала близка, защото обичаше Мери и мразеше негодника толкова силно, колкото и аз. От нея изучих обичаите въкъси. Мери обикновено седеше с книга в малкия си будоар на долния етаж. Аз се промъкнах през нощта и почуках на прозореца. Отначало тя не искаше да ме пусне, но аз знаех, че в дълбочината на сърцето си тя ме обича и няма да ме остави да стоя отвън в студената нощ. Шепнешком ми каза да заобиколя и да вляза през големия прозорец, който намерих отворен. Отново чух от нейните уста такива неща, от които кръвта отново кипна в жилите ми. Е, господа, аз бях с нея там, без да я докосна, и нека небето бъде свидетел, той изведнъж се втурна като луд в трапезарията, наруга я с най-мръсни думи и я удари с бастуна, който носеше. Аз взех ръжена и помежду ни започна честна борба. Можете да се уверите, като погледнете ръката ми, където попадна първият му удар. Тогава дойде моят ред и аз свърших с него като с гнила тиква. Може би мислите, че се разкайвам? Съвсем не! Тук въпросът беше на живот — не неговия или моя, а по-скоро нейния или неговия, защото как можех да я оставя във властта на този полудял човек? Ето затова го убих. Остава вие да прецените дали съм постъпил зле. Вие как бихте постъпили на мое място? Тя започна да вика, когато той я удари, и прислужницата Тереза веднага дотърча. В бюфета имаше бутилка с вино; аз я отворих и излях няколко капки в устата на Мери, защото тя беше полумъртва от видяното. После и аз отпих от виното. Тереза беше студена като лед и планът беше съставен от мен и нея. Трябваше да представим нещата така, че убийството да изглежда извършено от нощни крадци. Тереза повтаряше съчинената от нас история на господарката си, а през това време аз се покатерих над камината и отрязвах шнура на звънеца. После я завързах и раздърпах края на шнура, за да изглежда всичко естествено. Като направих това, взех няколко сребърни прибора, за да

оставя впечатлението за кражба, и се сбогувах с двете жени, като им поръчах да вдигнат тревога след четвърт час. Хвърлих среброто в езерото и се запътих към Сайдънхем, като за пръв път в живота си чувствах, че съм извършил нещо честно и справедливо. Това е истината, господин Холмс, цялата истина, ако ще тя да ми струва и живота.

Холмс известно време дърпаше от лулата си замислено. След това той стана и стисна ръката на нашия посетител.

— Ето моето мнение — каза той. — Зная, че всяка ваша дума е истина, защото вие казахте всичко, което аз знаех или предполагах. Само акробат или моряк би могъл да достигне от корнизата шнура и никой друг, освен моряк, не може да връзва такива възли, с които беше вързан шнурът за канапето. Само веднъж Тереза Райт е била в общество на моряци. Едва ли по време на пътуването е имала възможност да се научи на моряшки възли. Виждате ли колко ми беше леко да попадна на вярна следа и да ви заловя?

— Аз мислех, че полицията никога няма да се досети...

— Полицията нищо не знае и според мен никога няма да узнае точно. Сега слушайте, капитан Крокър. Нещата са много сериозни, при все че аз напълно допускам, че вие сте действали в състояние на най-силния афект, до какъвто може да бъде доведен човек. Може би вашата постъпка ще бъде призната за законна самоотбрана. Обаче това остава да решат заседателите на британския съд. Забележете, аз ви съчувствам толкова много, че ако се съгласите да изчезнете в срок от двадесет и четири часа, никой няма да ви попречи.

— И после всичко да излезе наяве?

— Разбира се.

Морякът почервеня от гняв.

— Нима можете да ми правите такова предложение като мъж на мъж? Добре са ми известни законите, за да съм сигурен, че Мери ще бъде обявена за съучастница. Нима мислите, че аз ще я изоставя да изтърпи сама всичките мъки? Не, господине. Нека с мен да се случи най-лошото, но намерете начин Мери да не бъде призовавана в съда.

Холмс за втори път протегна ръка на моряка.

— Аз само ви проверявах, господине. Поемам върху себе си огромна отговорност, но да става каквото ще. И въпреки всичко, капитан Крокър, ние ще постъпим съгласно закона. Вие сте подсъдим.

А вие, Уотсън, сте британският съд със заседателите. Аз никога не съм срещал по-достоеен човек от вас за председател. Съдията ще бъда аз. А сега, господа съдебни заседатели, вие чухте показанията. Признавате ли подсъдимия за виновен, или не?

— Невинен е, милорд — отговорих аз.

— Гласът на народа е глас Божий. Капитан Крокър, вие сте оправдан. Аз съм безопасен за вас. Върнете се след година при тази, която обичате, и нека вашият съвместен живот оправдае присъдата, произнесена току-що.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.